

Nr 37

Utlåtande i anledning av väckta motioner om svensk forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område inom de s. k. underutvecklade länderna.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 347 av herr *Larsson, Lars, m. fl.* samt II: 414 av herr *Antonsson m. fl.*, har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en snabb utredning, företagen i samarbete med jordbrukets organisationer och avseende en svensk forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område inom de s. k. underutvecklade länderna.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 414.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden av Svenska FAO-kommittén och Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd.

Svenska FAO-kommittén har i sitt den 4 mars 1959 avgivna yttrande anfört följande.

Den svenska hjälpen till de ekonomiskt mindre utvecklade länderna har såsom motionärerna framhållit lämnats i olika former. Viktigast i sammanhanget är kanske de bidrag, som lämnats till Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet. Förutom att Sverige bidragit till finansieringen av denna verksamhet har mer aktiva insatser kommit till stånd såväl genom utsändandet av svenska experter till de hjälpbehövande länderna som genom mottagandet i Sverige av stipendiater från länderna i fråga. Att märka är att Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet i stor omfattning berört jordbruksområdet och att forsknings- och försöksverksamhet därvid haft sin plats på programmet.

Den s. k. bilaterala hjälpen har likaså lämnats såväl ute i de hjälpbehövande länderna som här i Sverige. Endast i mindre utsträckning har emellertid jordbruksområdet omfattats av denna hjälpform. Kommittén vill dock erinra om att veterinärkurser kommit till stånd inom ramen för denna direkta svenska biståndsverksamhet.

Det torde inte råda något tvivel om att upprättandet av en forsknings- och försöksstation på jordbrukets område i något av de underutvecklade länderna skulle vara till stort gagn för landet i fråga. Likaså torde det stå klart att svensk expertis skulle kunna göra goda insatser i sammanhanget. Man bör emellertid räkna med att de medel, som kommer att stå till förfogande för direkt svensk hjälpverksamhet, även fortsättningsvis kommer att vara begränsade och att man därför tvingas att koncentrera sig på ett mindre antal projekt. Det ligger då nära till hands att vid den inbördes avvägningen av olika projekt ge företräde åt sådana, som kan beräknas ge

avsedd effekt mot en relativt måttlig insats av kapital. Det kan antagas att kostnaderna för ett realiserande av det i motionerna framförda uppslaget kommer att bli mycket betydande även om projektet begränsas och i mån av möjlighet samordnas med insatser från andra länders sida. Att utan närmare utredning bilda sig en mera bestämd uppfattning om dessa kostnaders storlek är emellertid inte möjligt och kommittén anser därför att uppslaget bör närmare övervägas.

Den direkta svenska hjälpverksamheten administreras av Centralkommittén för tekniskt bistånd till underutvecklade områden. Denna kommitté är för närvarande i färd med att utreda formerna för fortsatt bistånd på bilateral basis. I det sammanhanget prövas även olika konkreta projekt i vad avser verksamhetens inriktning. Avsikten är att utredningen skall bedrivas skyndsamt.

Med hänsyn till angelägenheten av att planeringen av svenska bilaterala biståndsaktioner sker i ett sammanhang och till att dessa frågor för närvarande är föremål för utredning inom Centralkommittén för tekniskt bistånd anser kommittén att motionerna bör överlämnas till Centralkommittén för närmare övervägande. Någon utredning i annan ordning skulle därmed tills vidare inte vara påkallad.

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd har i sitt den 3 april 1959 dagtecknade yttrande anfört följande.

Centralkommittén får till en början livligt instämna i de i motionerna framförda principiella önskemålen om utvidgning av det tekniska biståndet i underutvecklade länder. Ej minst för Centralkommittén, vilken på sin tid bildats bland annat för att väcka den svenska allmänheten till insikt om förhållandena i de underutvecklade delarna av vår värld och om den utomordentliga angelägenheten av att bidra till deras ekonomiska och sociala framåtskridande, har det inneburit en källa till stor tillfredsställelse att erfara den allt starkare opinionen i vårt land till förmån för ökade **biståndsinsatser**.

Centralkommittén delar helt även motionärernas åsikt, att denna hjälp bör koncentreras på de nyttigaste ändamålen i så effektiva och väl planerade former som möjligt för att redan därigenom bli ägnad att öka det svenska anseendet utomlands.

Vidare är Centralkommittén helt införstådd med motionärernas synpunkter på jordbruksnäringens centrala betydelse för den allmänna ekonomiska utvecklingen i här berörda länder och att mesta möjliga stöd bör lämnas därför. Centralkommittén vill därvid framhålla, att den i nära samarbete med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation hittills bedrivit två avancerade kurser vid veterinärhögskolan under ledning av professor Nils Lagerlöf, vilka behandlat olika problem sammanhängande med husdjurens fortplantning. Deltagarna har kommit från främst Indien men även andra länder i Afrika och Asien. Dessa kurser har i viss mån utgjort ett fullföljande av den rådgivande verksamhet, professor Lagerlöf bedrivit som FAO-expert i Indien. Det torde tveklöst kunna sägas, att de har fyllt ett angeläget behov, och resultaten av utbildningen har enligt de efterundersökningar Centralkommittén gjort varit synnerligen tillfredsställande. En tredje liknande kurs har därför överenskommit med FAO och inledes i dagarna.

I direkt anslutning till FAO:s utsädeskampanj år 1960—1961 har Centralkommittén vidare i princip beslutat en till stor del praktiskt inriktad kurs i genetik och växtförädling under år 1960, för vilken FAO uttryckt livligt intresse och förklarat sig beredd att lämna såväl finansiellt som annat

stöd. Enligt de föreliggande planerna skulle professor Arne Müntzing, Lund, bli ledare för denna kurs. Dylika kurser torde även i framtiden komma att ges hög prioritet, och under hand har erfarits, att FAO skulle vara berett till ett mera permanent stöd åt veterinärkurserna.

Inom en i Centralkommittén pågående utredning om den kommande bilaterala svenska tekniska biståndsverksamheten studeras nu närmare ett av professorn vid Bogors universitet i Indonesien, jägmästaren Eric Lundquist, framfört förslag om ett svenskt biståndsprojekt på skogsforskningens område i nämnda land. Enligt projektet skulle två svenskar, en skogsforskare och en ympexpert, under ett par år bedriva försöks- och rådgivningsverksamhet på platsen samt utbilda inhemska vetenskapsmän och experter. Förslaget har i utredningen diskuterats i närvaro av svenska fackmän med erfarenheter från länder inom ifrågavarande region. Det framhölls av dem, att ett dylikt biståndsprojekt i princip föreföll både nyttigt och effektivt utan att vara alltför dyrbart. De uttalade emellertid beträffande jordbruksprojektet i allmänhet, att odlingsmöjligheterna och -metoderna i de flesta av de underutvecklade länderna till följd av ofta synnerligen olikartade naturliga förutsättningar för jordbruk, såsom klimat- och jordbruksförhållanden, ekonomisk struktur samt den mänskliga arbetskraftens särart skiljer sig avsevärt från dem som råder i vårt land. Det torde därjämte vara svårt att finna svenskar med erfarenheter från jordbruk i ifrågavarande länder eller att eljest rekrytera sakkunnig personal för jordbruksförsök med bredare program, även om vi i vårt land är lyckliga nog att äga forskare och experter av högsta klass på vissa specialområden av stor betydelse. Redan av sådana skäl skulle därför svenska insatser behöva begränsas till sådana områden, där den s. k. vetekulturen är förhärskande. Men därigenom torde man ha avlägsnat sig från motionärernas huvudtanke. Det framhölls även, att inhemska sakkunskap redan finns i många länder, men att den där ej i tillräcklig grad utnyttjas.

Det har även varit en påtaglig tendens bland de underutvecklade länderna att för expertuppdrag av mindre specialiserat slag på jordbrukets område, t. ex. avseende allmänna odlingsmetoder, föredraga fackmän från andra länder inom samma regioner med likartade odlingsbetingelser framför jordbruksexperter från länder med starkare mekaniserat jordbruk.

Även om det sålunda betvivlats, att vi i vårt land har personella resurser för att bedriva forsknings- och försöksverksamhet i bredare skala på jordbrukets område i något underutvecklat land, bör likväl ett betydande utrymme finnas för ökade svenska insatser på specialområden som t. ex. veterinärmedicin, växtskydd, husdjurs- och växtförädling m. m., ej minst inom ramen för Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet, där Sverige för närvarande bidrager med betydligt färre FAO-expertter än t. ex. Danmark och Nederländerna.

Utskottet. Spörsmålet hur Sverige skall kunna intensifiera sina insatser i syfte att främja jordbrukets liksom också skogsbrukets och fiskets framsteg inom mindre utvecklade länder finner utskottet vara värt stor uppmärksamhet från såväl det allmännas som berörda organisationers sida. Statsmakterna har för sin del sedan närmare ett årtionde bidragit till åtgärder i angivna syfte genom ekonomisk medverkan i FAO:s verksamhet i dylika länder. Härutöver har anslag beviljats för vissa s. k. bilaterala, d. v. s. svenska biståndsåtgärder direkt till vederbörande länder såsom exempelvis anordnande här i landet av en sju månader lång, internationell kurs, avsedd att äga rum nästa

år och att behandla vissa grundläggande avsnitt av växtförädlingens metodik och organisation samt aktuella växtförädlingsproblem beträffande olika växtslag. I detta sammanhang vill utskottet nämna att inom Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, i vilken kommitté ingår representanter för bl. a. jordbrukets organisationer, nyligen slutförts en utredning angående Sveriges fortsatta bilaterala tekniska bistånd till mindre utvecklade områden. Utredningen har haft till uppgift att inventera de olika tekniska stödformer som lämpar sig för direkta svenska insatser samt har avsett att underlätta statsmakternas ställningstagande till frågan om den framtida biståndsverksamheten. Centralkommittén har för ändamålet inhämtat förslag till biståndsinsatser från vissa svenska beskickningar i utlandet, från enskilda personer som verkat såsom FN-expert i underutvecklade länder samt från FN:s tekniska biståndsorgan, TAB. Vidare har Nämnden för internationella export- och stipendieärenden lämnat centralkommittén synpunkter på lämpliga former för bilaterala åtgärder i anslutning till FN-organisationernas multilaterala hjälpprogram ävensom på samordningen av bilateralt bistånd.

Bland de biståndsprojekt som centralkommitténs utredning velat i första hand prioritera är regelbundet återkommande kurser i växtförädling, till innehåll och omfattning i huvudsak överensstämmande med den redan beslutade kursen i samma ämne år 1960. Vidare har uttalats, att den nuvarande för deltagare från underutvecklade länder anordnade kursverksamheten på bl. a. veterinärmedicinens område bör fortsätta. Bland övriga vid centralkommitténs utredning såsom angelägna betecknade uppgifter ingår sådana som avser hjälp till Indonesien på skogsvårdens område.

I förevarande motioner har hemställts om en snabb utredning rörande svensk forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område inom de underutvecklade länderna. Med hänsyn till förenämnda, av Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd för kort tid sedan avslutade utredningsarbete i ämnet och till att en redogörelse för resultatet av sagda arbete i dagarna överlämnats till Kungl. Maj:t finner utskottet den av motionärerna avsedda utredningen icke vara påkallad. Utskottet vill emellertid uttala som sin mening att det torde finnas ett stort utrymme för ökade svenska insatser på jordbrukets, skogsbrukets och fiskets områden till förmån för de underutvecklade länderna. Dessa insatser, vilka liksom de hittillsvarande bör ske under mottot »hjälp till självhjälp» och som synes väsentligen böra anknytas till FN-organisationens hjälpprogram, behöver dock ingalunda begränsas till enbart forsknings- och försöksverksamheten. Ett snabbare resultat av biståndsverksamheten torde ofta kunna vinnas därest densamma inriktas på grundläggande praktisk utbildning, främst vid inom respektive länder förefintliga eller tillskapande yrkesskolor, av utövare av berörda tre näringsgrenar. Måhända bör också närmare övervägas om ej möjligheter bör öppnas för ett antal studerande från mindre utvecklade stater att följa undervisningen — i vart fall i vissa ämnen — vid de under jordbruksdepartementet hörande högskolorna. En annan form för hjälp åt länder av nyssnämnt slag, vilken torde böra ytterligare prövas, är att till sådana länder utsända tekniska experter

som t. ex. jägmästare, agronomer, lantbruksingenjörer och lantmätare för att dessa där skall kunna medverka vid större investerings- eller förbättringsprojekt.

Det är enligt utskottet angeläget att de svenska biståndsåtgärderna i omfördälda avseenden koncentreras till de områden där de effektivaste insatserna kan göras samt att en samlad planering sker av verksamheten i fråga.

Under åberopande av vad utskottet sålunda uttalat hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 347 och II: 414 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin åsikt giva till känna vad utskottet i det föregående anfört.

Stockholm den 3 november 1959

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg*, Lage Svedberg, Sigfrid Larsson*, Bertil Andersson, Eskilsson*, Johan Persson*, Hedström, Uno Olofsson och Sundin;

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Hæggbloom, Jonsson* i Strömsund, Östlund*, Antby, fru Lindskog*, herrar Johanson* i Västervik, Franzén i Motala, Nilsson i Lönsboda och fru Jäderberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.